

ש"ר אמיר זבידה
ע"ר גלעד זבידה
ע"ר ירון בק

Amir Bashan / Gilad Zvoda - Law office
Employment & Labor Law

المحاميان أمير باشان وجلعاد زويدا

בשוח זבידה ושוח' /B/Z/& Co
משורד ע"ר

מנדל 3, 0, 4 קומה 21, רח' מנחם ז' בני ברק 5126112
פקס: 03-7743000, טל: 03-7743001

office@bzlaw.co.il

31 במרץ, 2025

לכבוד
גב' גלי בהרב-מיארה,
היועצת המשפטית לממשלה
רח' צלאח א-דין 29
ירושלים

באמצעות הדוא"ל + הפקס + אישור טלפוני
טל': 02-6466849 ; פקס: 02-6467001 ;

שלום רב,

הנדון: פגיעה בחופש העיתונות – חשש לניגוד עניינים חריף מצד ראש הממשלה
מכתב התראה בטרם נקיטה בצעדים משפטיים ודרישה להפעיל סמכות

בשם מרשנו, ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל, הרינו מתכבדים לפנות אליך בדחיפות בהתייחס לנדון, כדלקמן:

1. בהתאם לפרסומים בעניין עולה כי ראש הממשלה, ח"כ בנימין נתניהו, התבטא בישיבת הממשלה מיום 30.3.2025 בצורה פסולה בהתייחס לכלי תקשורת ציבוריים ומעמדם, ובלשון ראש הממשלה:

'למה צריך לממן את זה (את התאגיד, הח"כ)? יש שם בזבז עצום ללא שום בקרה. כמעט מיליארד ש"ח. תנו לשוק להחליט! תנו לאזרחי ישראל את הבחירה! ירצו שמאל, ירצו ימין, תנו להם להחליט. ועדת התקשורת תגיע להחלטה בימים הקרובים. צריך לבחון לעומק גם את נושא גלי צה"ל, למה צריך בכלל תחנה צבאית? מבקש משר הביטחון כ"ץ ומשר התקשורת קרעי, תבחנו בבקשה גם את עניין גלי צה"ל'.

2. אמירותיו כאמור של ראש הממשלה מציפות חשש כבד לניגוד עניינים מצד ראש הממשלה והן סותרות את הסדר העניינים עליו הוא חתום ולפיו, הוא מנוע מעיסוק בתחום התקשורת.

3. לא יכול להיות ספק שהתבטאותו של ראש הממשלה לעצירת המימון הציבורי עבור שני גופי השידור הציבורי בישראל – תאגיד השידור הציבורי וגלי צה"ל – הם עיסוק בליבת תחום התקשורת.

4. עקרון יסודי הוא כי אסור לבעל תפקיד ציבורי להימצא במצב של ניגוד עניינים וזאת כדי למנוע שיקולים זרים ולשמור על אמון הציבור בעובדי ונציגי הציבור ובענייננו, בראש הממשלה ועל אחת כמה וכמה ביחס לראש הממשלה שמתנהל נגדו הליך פלילי גם בעניינים אלה.

5. הנה כי כן, המדובר בהתנהלות בניגוד לדין מצד ראש הממשלה המצוי בניגוד עניינים כאמור ואף עולה כי הוא מפר את הסדר ניגוד העניינים בריש גלי ואף בהתרסה.

6. אם לא די באמור, התבטאותו הפסולה של ראש הממשלה בנוגע לסגירת התאגיד וגלי צה"ל מהווה פגיעה קשה ואסורה בחופש העיתונות ובשידור הציבורי ובפלורליזם המאפיין את השידור הציבורי בישראל ובתוך כך, היא מהווה החלטה בלתי סבירה ובלתי מידתית הפוגעת באושיות הדמוקרטיה ושלטון החוק – ולפיכך בזכויות הציבור בישראל. כמון כן, היא מביאה לפגיעה קשה ביותר בזכויותיהם ובמעמדם של מאות רבות של עובדים, בחופש העיסוק ובחופש ההתארגנות שלהם.

7. כך נקבע במסגרת בג"ץ התאגיד תוך הדגשת חשיבותם הייחודית של כלי תקשורת ציבוריים כעמוד התווך של חופש העיתונות:

"רוב השחקנים במגרש התקשורת, הינם שחקנים פרטיים. העיתונות הכתובה כולה ורובם של ערוצי הטלוויזיה והרדיו בישראל, לרבות מערכות החדשות שלהם, הינם גופים פרטיים. תאגיד שידור פרטיים, אשר אין חולק גם על חשיבותם הרבה ועל החובה לשמור אף על עצמאותם, מתאפיינים, בין היתר, בניסיונם להשיא רווח לבעליהם. מטרה זו, המשותפת לכל התאגידים העסקיים באשר הם (ולאו דווקא אלו התקשורתיים), היא, כמובן, לגיטימית וראויה. עם זאת, במציאות שבה שוק התקשורת נשלט על-ידי קבוצה מצומצמת יחסית של בעלי אינטרסים, ישנו חשש כי 'שוק הדעות' יכיל בתוכו מנעד דעות מצומצם בלבד (מתחם), אשר עשוי לשקף, כך יש להניח, את האינטרסים של בעלי השליטה בשוק, או לנטות לדעותיהם. ראו: יואב המר 'השתתפות אזרחים והבטחת מגוון בשיח הציבורי המתקיים באמצעי התקשורת של מדינה דמוקרטית' משפט וממשל יג 357 (תשע"א) (להלן: המר)). חשש זה מצדיק, בתפיסה המערבית האירופאית המקובלת (אשר יש לה רלבנטיות לענייננו, ולו בשים לב לחברותו של התאגיד באיגוד השידור האירופי, אך גם בשל שיקולים נוספים) – הטלת חובה על המדינה לפעול לתקון המצב. מאחר שגיוונו של שוק הדעות לא יכול להיעשות באמצעות מתן זכות קנויה לכל אזרח להתבטא כרצונו באמצעי התקשורת ההמוניים, התגבשה התפיסה לפיה כדי למלא את חובתה הנ"ל – על המדינה לדאוג לכך שהתקשורת תנסה לשקף בפועל את מגוון הדעות והרעיונות הקיימים ...

כפועל יוצא מכך הרי משנוסד שידור ציבורי – אין לבטלו, כשם שאין לבטל מכרז שנערך, אף אם לא הייתה חובה לקיימו מלכתחילה ...¹

8. כך למשל נפסק בבית המשפט העליון תוך הדגשת המעמד הציבורי של תחנת גלי צה"ל ואופייה הציבורי כאחת משתי תחנות ציבוריות בישראל – התאגיד (רשות השידור לשעבר) וגלי צה"ל:

"פעילותה של תחנת גלי צה"ל, בצד אופייה הייחודי כתחנה המשדרת תכניות צבאיות, נוגעת, לפחות בחלקה, לשידורים בעלי אופי כללי המשתלבים בתחום התקשורת במובנו הרחב. בדו"ח מבקר המדינה מס' 55א' משנת 2004 צויין (בעמ' 173): תחנת גלי צה"ל מהווה אחד מגורמי התקשורת המרכזיים בישראל, וזוכה לשיעורי האזנה משמעותיים של הציבור. מאפייניה התיפקודיים של התחנה, הפועלת כיחידה צבאית בצה"ל, הינם ייחודיים במרבית תחומי הפעילות: גלי צה"ל פועלת בשוק תקשורת תחרותי, אולם כפופה לפקודות צה"ל. שידוריה מיועדים הן לחיילי צה"ל והן לכלל הציבור בישראל; עובדיה הם אנשי צבא ואזרחים...

תחום התקשורת בישראל, וגלי צה"ל בכלל זה, כפוף 'לדוקטרינת ההגינות' בשידורים. משמעותו של עקרון זה הוא כי לצורך מימוש חופש הביטוי המלא בחברה, יש להעניק בשידורים במה לכל מגוון העמדות בסוגיות ציבוריות שנויות במחלוקת תוך איזון ראוי ביניהן. ההגינות בשידורים נועדה לאפשר לקולות מן הציבור להשמיע את עמדותיהם בנושאים שונים. בד בבד, תכליתה היא לאפשר בכך לציבור הרחב לקלוט את המסרים השונים המובעים, ובאמצעות זרימת מידע אמין ושוטף, לגבש עמדתו בענייני השעה על יסוד תשתית מידע ונתונים מלאים גרעינה של תורת ההגינות בשידורים טמון, אפוא, בחשיפה המלאה והפתוחה של מגוון הדעות וההשקפות בגדרו של חופש הביטוי הדמוקרטי,

¹ בג"ץ 2996/17 ארגון העיתונאים בישראל ואח' נ' ראש הממשלה ואח', סעיפים 36-37, 23.1.2019. (הדגשות הוספו).

תוך קיום ערך השוויון בשידורים.... לדוקטרינת ההגנות בשידורים משקל מיוחד בגופי שידור ציבוריים. רשות השידור, והתחנות הכפופות לפיקוחה, הינם גופים ציבוריים שלחובת ההגנות בשידורים מעמד מיוחד במסגרתן. ... דוקטרינת ההגנות חלה, כאמור, על רשות השידור. היא חלה באותה מידה גם על תחנת גלי צה"ל, הכפופה לרשות, שתיהן גופי תקשורת ציבוריים. בצד כפיפותן של רשויות אלה לדוקטרינת ההגנות, נתון להן שיקול דעת מקצועי רחב להחליט על הדרך והאופן שבאמצעותם יש להגשים את חובת השידור המהימן. האיזון בין זרמי הדעות, הרעיונות וההשקפות עשוי למצוא את ביטויו בדרכים שונות, ובסגנונות שונים, והגופים המנהלים את רשתות התקשורת הם המופקדים על קביעת מסגרת השידורים הכוללת, על שיבוץ התכניות ותכניהן, על זהות מגישיהן, על סגנון ואופיין של התכניות, על מועדיהן, ועל המינונים הנדרשים בתכנים על פי העניין. בענייננו יש לזכור עוד, כי מדובר בתחנת שידור בעלת ייחוד, הבנויה לפחות בחלקה לקהל יעד מיוחד, שהוא חיילי צבא ההגנה לישראל...².

9. לא למותר להוסיף, את הדברים הנכוחים שמצאה המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט מינהלי-ציבורי) להעלות על הכתב בחוות דעת שיצאה תחת ידה בשנת 2017:

"נקודת המוצא לדברים היא חשיבות תחנת גלי צה"ל כגוף שידור מקצועי לעילא, עצמאי לעילא, מוערך ומרכזי בתקשורת הישראלית, וככזה הוא בעל תפקיד חיוני בשדה הביטוי ובהגשמת זכות הציבור לדעת ולהיחשף למגוון דעות. הגם שעיונית המחשבה על צבא המחזיק באמצעי תקשורת המונים נתפסת כבעייתית מבחינה דמוקרטית כי צבא לא אמור להיכנס לתחומי פעילות שכאלה, אבל במציאות הייחודית הישראלית ועל רקע ההתפתחויות ההיסטוריות בהן צה"ל מילא משך השנים תפקידים רבים שאינם צבאיים באופן מובהק אלא שימש כזרוע קדמית מבצעת של המדינה בתחומים כדוגמת חינוך, התיישבות, קליטת עלייה ועוד, גם להתפתחותה הייחודית של גלי צה"ל במסגרתו ולתרומתה המשמעותית לתחום התרבות, העיתונות, הפלורליזם וחופש הביטוי יש שורשים היסטוריים, וכיום לא ניתן לחלוק על מרכזיותה וחשיבותה בתקשורת הישראלית, על תרומתה לשידור הציבורי ועל היותה אחת מהתופעות הייחודיות הישראליות לפיהן גם התפתחות בתנאי אנומליה ייצרה מוסד תרבותי-חברתי-תקשורתי בעל ערך ואיכות נדירים"³.

10. עוד נוסף כי כבר בעצם אמירותיו הפסולות של ראש הממשלה כאמור יש כדי נזק לתאגיד ולגלי צה"ל ועובדיהם, בדרך של אפקט מצנן ובתוך כך, (א) מסר שלילי לעובדים בנוגע למעמדו של מקום עבודתם, עתידו ובהכרח, עתידם של העובדים במקום העבודה; (ב) עננה זו של אי ודאות מקשה על גיוס עובדים, שחוששים לוותר על עבודתם הנוכחית לטובת גוף שידור שהפוליטיקאים מנסים בעמל רב לייצר לו דימוי של "ספינה מתנדנדת" שלא ברור עתידה; (ג) מסר שלילי לציבור שרואה ושומע על פעילות של פוליטיקאים בנוגע לסגירת התאגיד או גלי צה"ל או שינוי במעמדם לרעה, תוך דה-לגיטימציה לאמינותם העיתונאית; (ד) מסר שלילי למקורות עיתונאים או מרואיינים שלא ירצו לשתף פעולה עם עיתונאי התאגיד וגלי צה"ל; (ה) מסר שלילי להצרת צעדיהם של העיתונאים אשר נושאים את חופש העיתונות ככלי עבודתם העיקרי, תוך שהם פועלים להגשמת זכות הציבור לדעת, אשר שייכת בראש ובראשונה לציבור, הנדרשת ביתר שאת דווקא בעת זו.

11. בהקשר זה נציין כי אין מדובר באירוע חד פעמי מצד ראש הממשלה כאמור, בוודאי שלא פליטת פה. מדובר בחלק מתוכנית רוחבית של ממשלת ישראל לפגיעה בכלי תקשורת, ציבוריים ופרטיים, כך למשל:

שר התקשורת מקדם - בריש גלי - באמצעות חברי כנסת הצעות חוק נגד התקשורת בדרך של הצעות חוק פרטיות בכוונת מכוון, לרבות לעניין סגירת גלי צה"ל והתאגיד, לצורך מסלול שעוקף את דרך עבודת הממשלה התקינה⁴. התנהלות זו של שר התקשורת היא

² בג"ץ 8707/08 דוד אלהרר ואח' נ' יצחק טוניק, מפקד גלי צה"ל ואח', סעיפים 13-19, 30.6.2010 (הדגשות הוספו).
³ עו"ד דינה זילבר, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט מינהלי-ציבורי) "איזוה צבא בעולם יש לו תחנת שידור?": היתכנות משפטית להעברת גלי צה"ל למשרד הביטחון" סעיף 21 – חוות דעת מיום 22.1.2017.

⁴ למשל: נוהל היועצת המשפטית לממשלה מס' 2.3005 ("טיפול בהצעות חוק ממשלתיות") ושאינו חל על הצעות חוק פרטיות. כך למשל, בהתאם לנוהל כאמור, בין היתר, הכנת הצעת חוק ממשלתית היא פעולה מנהלית ובהתאמה, יש לפעול לאיסוף נתונים ולגיבוש תשתית עובדתית ביחס להצעה ולהשלכותיה. זאת, באמצעות עבודת מטה והפצת תזכיר

הרקע להודעת ראש הממשלה כאמור בנוגע להקמת "ועדת תקשורת" בכנסת לאחר שוועדת הכלכלה של הכנסת, האמונה מימים ימימה על הצעות חוק בנוגע לתקשורת, סירבה לקדם את הצעות החוק כאמור ;

חלוקת ההוצאה הממשלתית על פרסום בכלי תקשורת המעידה על התנהלות המנוגדת לעקרונות חופש הביטוי וחופש העיסוק ויצירת אפקט מצנן של פגיעה בחופש העיתונות "למען יראו וייראו", תוך העדפת כלי תקשורת אחד על פני האחר, ביחס ישיר למידת האהדה שמבטא כלי התקשורת כלפי השלטון⁵ ;

החלטת הממשלה והנחיות של מנכ"ל משרדי ממשלה שונים בהתייחס לחרם כלכלי על עיתון "הארץ", בדרך של פגיעה בחופש העיתונות של הציבור ובציבור באמצעות פגיעה כלכלית וחרם על כלי תקשורת, ותוך יצירת אפקט מצנן על יתר כלי התקשורת והציבור⁶.

12. בנסיבות אלה, מתבקשת התערבותך הדחופה והמידית.

13. לתשובתך המהירה נודה, שאם לא כן הורנו מרשנו לפעול בכל הצעדים העומדים לרשותו, ולרבות פנייה לערכאות. אין באמור במכתב זה או במה שלא נאמר בו כדי למצות את זכויות מרשנו.

בכבוד רב ובברכה,

אמיר בשה, עו"ד

העתק:

ח"כ בנימין נתניהו, ראש הממשלה

ח"כ ישראל כ"ץ, שר הביטחון

ח"כ שלמה קרעי, שר התקשורת

אלירן חיאט, יו"ר ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

מיכל גרא מרגליות, מנכ"לית ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

אלירן גבאי, יו"ר ועד עובדי התאגיד

ענת סרגוסטי, אחראית חופש עיתונות בארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

שי אמיר, ראש אגף איגוד מקצועי, ארגון העיתונאים והעיתונאיות בישראל

לכל משרדי הממשלה הנוגעים בדבר ולציבור ושקילת הערותיהם בלב פתוח ונפש חפצה. הליך מנהלי זה מאפשר בחינה כוללת ושלמה של מלוא ההיבטים הנוגעים לנושא החקיקה ומבטיח הליך קבלת החלטה מושכל.

⁵ ר' מכתבו של ארגון העיתונאים והעיתונאיות למשנה ליועצת המשפטית לממשלה, מיום 14.1.2025, שטרם זכה למענה.

⁶ ר' עתירה תלויה ועומדת בבית המשפט העליון בשיבתו כבג"צ כפי שהגיש ארגון העיתונאים והעיתונאיות בעניין בדצמבר 2024: בג"ץ 48751-12-24 ארגון העיתונאים והעיתונאיות נ' שר התקשורת ואח'.